

Irena Gantar Godina, ur., **Soočenje mita in realnosti ob prihodu izseljencev v novo okolje**, Zbornik referatov s simpozija "Soočenje mita in realnosti ob prihodu izseljencev v novo okolje", Portorož, Slovenija, 18.–19. maj 1995, Inštitut za izseljenstvo, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Ljubljana 1996, 231 str.

Slovenski znanstveniki, ki proučujejo izseljenska vprašanja, so sicer že obravnavali tematiko vživljanja izseljencev v novo okolje v državah priseljevanja, vendar pa pri nas še nikoli ni bila predstavljena v taki širini in kvaliteti ter ob udeležbi tako številnih in priznanih domačih in tujih znanstvenikov kot na mednarodnem simpoziju *Soočenje mita in realnosti ob prihodu izseljencev v novo okolje*, ki ga je maja 1995 v Portorožu organiziral Inštitut za izseljenstvo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Sad tega simpozija je bila vrsta tehničnih prispevkov o zastavljeni temi, zato je bila povsem upravičena odločitev organizatorjev simpozija, da bi raziskovalne dosežke uredili v zbornik in jih ponudili domači in tuji znanstveni javnosti.

Po dobrem letu dni je ta zbornik, ki ga je uredila dr. Irena Gantar Godina, zagledal luč sveta. Inštitut za izseljenstvo je z njim dostojno proslavil desetletnico svojega delovanja v okviru Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. V njem objavlja svoje prispevke 21 uglednih strokovnjakov za vprašanja izseljenstva, od katerih jih je sicer večina iz Slovenije, poleg njih pa še slovenski znanstveniki iz zamejstva ter izseljenstva iz vrste evropskih držav: Danske, Poljske, Hrvaške, Slovaške, Švedske in Nemčije. Podobno široko so zastavljene tudi teme posameznih prispevkov. Večina jih je, razumljivo, posvečena problematiki soočanja mita in realnosti ter vživljanja v novo okolje slovenskih izseljencev. Tematika omenjenih prispevkov je zelo raznolika tudi z zemljepisnega vidika, saj pokriva vprašanja slovenskih izseljencev praktično po vsem svetu, od Evrope, Kanade in ZDA, preko Argentine do Avstralije. Kot dragoceno dopolnilo in primerjava slovenski problematiki je objavljena tudi vrsta prispevkov tujih avtorjev – udeležencev portoroškega simpozija, ki predstavljajo podobne probleme pisane družine danskih, švedskih, slovaških, hrvaških, nemških, judovskih in še kakšnih priseljencev predvsem v ZDA, pa tudi v Južni Ameriki, Kanadi, Avstraliji, Novi Zelandiji in pri Slovaki v Vojvodini.

Prav je, da vsaj na kratko omenimo prispevke v zborniku in da začnemo z avtorji, ki delujejo na Inštitutu za izseljenstvo. Zanimivo je, da so prispevki dr. Brede Čebulj – Sajko o povojnih slovenskih izseljencih v Avstraliji, mag. Marine Lukšič – Hacin o analitičnih kategorijah mita in realnosti in njenem prepletanju ter dr. Marjana Drnovška o izseljevanju Slovencev v ZDA ob prelomu 20. stoletja objavljeni v angleščini. V ostalih slovenskih prispevkih predstavlja Marko Jenšterle svoje poglede na povojno politično emigracijo v luči osamosvojitve Slovenije, dunajski Slovenec dr. Lev Detela nekatere povojne izseljenske literarne ustvarjalce, dr. Zlatko Skrbiš, ki znanstveno in pedagoško deluje v Avstraliji, tamkajšnje Slovence v luči novih raziskav, Mihael Kuzmič izseljensko izkušnjo prekmurskih Slovencev med obema vojnama, mag. Majda Kodrič iz Trsta soočanje med mitom o Ameriki in realnostjo v spominih slovenskih izseljenk, mag. Rozina Švent argentinske potopise izseljenskega duhovnika msgr. Janeza Hladnika, dr. Ivan Maver izbiro priseljenskih literatov v ZDA med vključitvijo in osamitvijo, dr. Jerneja Petrič utopični socializem ameriško-slovenskega pisatelja in politika Ivana Molka in Marija Jurič – Pahor emigracijo ter kulturni šok v bibličnih, starogrških in sodobnih "ojdipovskih" tekstih.

V "tujem" delu zbornika piše dr. Branimir Banović iz Zagreba o prvih hrvaških priseljencih v Avstralijo in Novo Zelandijo, njegov rojak dr. Ante Laušić o prvih poročilih o Hrvatih na afriški celini, Miroslava Lukić – Krstanović iz Beograda predvsem o srbskem izseljevanju v Kanado, njena rojakinja Mirjana Pavlović o srbskih izseljencih v prekoceanskih deželah. Mag. Michael Babiak iz Bratislave predstavlja mit slovaške državnosti med vojvodinskimi Slovaki, dr. Nora Rätzhel iz Hamburga pridobivanje državljanstva in ksenofobijo, Karin Schultz iz Bremerhavna o migracijah Židov v ZDA v obdobju 1881–1914, dr. Adam Walaszek iz Krakova o gradnji mest in soočenju priseljenca z mestnim okoljem v Ameriki v obdobju 1880–1920 in dr. Antonius Holtmann iz Oldenburga o nemškem izseljevanju v Ameriko in o javnem mnenju na nemškem severozahodu v 30. letih 19. stoletja.

Zbornik je zasnovan tako, da ni uporaben zgolj za slovensko govoreče bralce, ampak ima zelo naglašeno mednarodno razsežnost. Dvojezični slovensko-angleški so že njegov naslov, kazalo, uvodna beseda urednice in pozdrav slovenskega državnega sekretarja za Slovence po

svetu dr. Petra Venclja. Dobršen del prispevkov je delo tujih avtorjev, precej razprav domačih avtorjev pa je objavljeno v tujih jezikih. Vsi prispevki v slovenščini so opremljeni s povzetki v tujih jezikih. Zbornik *Soočanje mita in realnosti ob prihodu izseljencev v novo okolje* bo povsem dostopen tudi tuji znanstveni javnosti in kot tak zelo koristen ne samo pri seznanjanju tujine s temeljnimi vprašanji slovenskega izseljenstva, ampak tudi pri promociji slovenske znanosti v tujini.

Andrej Vovko

Vera Kržišnik – Bukić, ur., **Slovenci v Hrvaški**, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1995

Nekaj osnovnih značilnosti zbornika *Slovenci v Hrvaški*, predstavljenega kot prvo knjigo v sklopu širšega raziskovalnega projekta *Slovenci v prostoru nekdanje Jugoslavije izven Slovenije*, bi lahko sistematizirali v naslednje točke:

Skupina slovenskih in hrvaških avtorjev z urednico dr. Vero Kržišnik – Bukić je opravila pionirsko delo, ko se je lotila v veliki meri nove in še neobdelane, hkrati pa znanstvenoraziskovalno visoko relevantne in nadvse aktualne problematike slovenstva na Hrvaškem.

Z novo politično realnostjo, namreč državno mejo med dvema suverenima državama, Slovenijo in Hrvaško, se je v marsičem spremenila družbena realnost Slovencev na Hrvaškem. Skupina strokovnjakov je problematiko Slovencev zastavila s potrebno raziskovalno širino, z znanstveno natančnostjo in pronicljivostjo ter, ne nazadnje, z visoko stopnjo ambicioznosti in znanstvene radovednosti, pa tudi z dobršno mero kritičnosti, zlasti kar se tiče postavljanja vprašanj, ki so zaradi svoje občutljive narave in tudi morebitne kontroverznosti nekako ostala nevprašana.

Kompleksnost, ki jo narekuje raziskovanje etnične/narodnostne problematike, so strokovnjaki z različnih področij družboslovja zajeli z multidisciplinarno naravnostjo, kar je ena osnovnih značilnosti